

ΑΥΤΟΓΡΑΦΙΑ ΙΩ. ΖΑΜΠΕΛΙΟΥ¹

Ὁ Ζαμπέλιος ἐγεννήθη τῇ 24 Ἀπριλίου, ἐρχομένης τῆς 25 Σ. Π. 1787, ὅτε ἐλέγετο ὁ ἐσπερινὸς τοῦ Ἀγίου Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου· ἐγεννήθη δὲ ἄπνους, ὥστε ἐνόμιζον ὅτι δὲν εἶχε πνοὴν καὶ ζωὴν, κ' εἶδον κ' ἔπαθον ὥστε νὰ τὸν κάμουν νὰ ἀναπνεύσῃ καὶ τότε ἐγνώριζον ὅτι ἔζη.

Ἡ οἰκογένεια τοῦ Ζ. εἶναι εἰς Λευκάδα ἀπὸ τὰς εὐγενεστέραις καὶ παλαιότεραις. Τὰ ἐγγράφα τῆς αὐτῆς οἰκίας ἀναβαίνουνσι μέχρι τοῦ τέλους τῆς ιε' καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ις' ἑκατονταετηρίδος. Ὁ προπάππος αὐτοῦ Γεώργιος Ζαμπέλιος ἦτον εἰδήμων καὶ ἔγραφε καλῶς τὴν ἑλλην. γλῶσσαν, σῶζεται ἡ ἀλληλογραφία του με τοὺς τότε πεπαιδευμένους τῶν Ἰωαννίνων· τὸ ὕψος του εὐωδιάζει Ἀττικῆς καὶ Ξενοφωντείου χάριτος· ὁ πάππος του Βασίλειος ἦτο ἄριστος, ἀλλ' ὄχι τόσο εἰδήμων ἱατρός· ἦτο δὲ πολὺ ἀστείος. Εἶχεν οὗτος πρῶτον ἐξάδελφον (μεθ' οὗ συνέζη) τὸν ἱερομόναχον Νεκτάριον Ζαμπέλιον· οὗτος ἦν πάνυ ἐνάρετος καὶ εἰδήμων. Ἐχρημάτισε μαθητὴς Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως εἰς Ἰωάννινα καὶ εἰς τὸ Ἅγιον ὄρος. (Ἡ οἰκογένεια τοῦ Ζαμπελίου ἦτο ὡς εἰπεῖν λευϊτικὴ καὶ ἔδωκε πολλοὺς ἱερεῖς). Σῶζεται ἡ ἀλληλογραφία του με τὸν Εὐγένιον. Ἐπειτα ἐσπούδασεν εἰς Πατάβιον. Ἐχρημάτισεν εὐαγγελικὸς κῆρυξ καὶ ἱεροδιδάσκαλος. Ἦτο πάνυ εὐγλωττος. Ἐδίδαξεν ἱεράς διδασχάς πανηγυρικὰς καὶ τῆς μεγάλης τεσσαρακοστῆς πολλάκις εἰς Ζάκυνθον, Κέρκυραν καὶ μίαν φορὰν εἰς τὸν Ἅγιον Γεώργιον εἰς Βενετίαν. Ὅλαι τοῦ αὐτοῦ αἱ διδασχαί (καὶ εἶναι πλῆθος) σῶζονται ἀνέκδοτοι. σῶζονται καὶ ὀλίγα συγγράμματά του εἰς ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Ὁ πατὴρ τοῦ Ζαμπελίου Ζαχάρος λαϊκὸς ἦτον ἀρκετὰ εἰδήμων, διδασθεὶς παρὰ τοῦ Νεκταρίου. Ἐλαβεν ὅτε ἔζη (ἀπέθανε τὸν Νοέμβριον τοῦ 1809) πολλὰ εἰς τὴν πατρίδα του πολιτικὰ ἐπαγγέλματα.

¹ Ἴδὲ προλεγόμενα ἐν σελ. 76. Τινὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα διορθώθησαν ἐν τῷ κειμένῳ. Σ. Σ.

Ὁ Ζαμπέλιος μέχρι τῶν 15 ἢ 16 ἐτῶν ἦτο φιλάσθενος. Ἔχει καὶ ἀδελφὸν Νικόλαον, ὅστις ζῇ, καὶ ἀδελφὴν Μαύραν, ἣτις ἐνυμφεύθη ἄνδρα ἀξιωματικὸν Ῥώσσον ἐπὶ τῆς ἐν Ἑπτανήσῳ ῥωσικῆς πολιτείας καὶ διάγει εἰς τὸ ῥωσσικὸν κράτος. Ἐλάβεν ἐκ παιδὸς σχεδὸν ἔμφυτον τὴν φιλομάθειαν καὶ ἐπειδὴ ὁ πατήρ του τὸν εἶδε τοιοῦτον, ἀπεφάσισε νὰ τὸν ἀφιερῶσιν εἰς τὴν σπουδὴν τῶν γραμμάτων καὶ τῆς παιδείας. Ἐλάβεν διδάσκαλον εἰς τὰ ἀπλᾶ γράμματα ἢ κολυδογράμματα τὸν Γεωργίον Θιακὸν Λευκάδιον καὶ τὸν ἱερομόναχον Σπυρίδωνα Μαυρομαμάτην. Ἐπειτα ἤρχισε τὴν σπουδὴν τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης, πρῶτον ὑπὸ Γεωργίου Δενδρινουῦ, Ἰθακησίου, δεύτερον ὑπὸ Χριστοδοῦλου Λεοντίζη, Ἀρτινοῦ, τρίτον, ὑπὸ Εὐσταθίου Στεφανίτζη Λευκαδίου μαθητοῦ τοῦ Παλαμᾶ. Ἐλαβε δὲ καὶ διδάσκαλον τῆς ἰταλικῆς τὸν Θωμᾶ Πάκουμωρ. Ἀλλ' ὀλίγον εἰς τὸ ἰταλικὸν τότε εὐδοκίμει καὶ μόνον ἔμαθε νάναγινώσκειν. Δὲν ἐνόησε ὅμως οὔτε ὠμίλει τὸ ἰταλικόν, διότι εἶχεν ὅλως ἀφοσιωθῆ εἰς τὸ ἐλληνικόν. Μόλις ἤρχισε νὰ ἐννοῇ τοὺς Ἑλληνας συγγραφεῖς καὶ ἐγνώρισε ποῖοι ἦσαν καὶ ἐχρημάτισαν οἱ Ἕλληνες καὶ ποῖοι εἶναι, ἀμέσως τοῦ ἐγεννήθη ἔμφυτος σχεδὸν ἡ ἀγάπη τῆς πατρίδος, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δόξης, πάθη, τὰ ὁποῖα τοῦ ἐγέμισαν πάντοτε τὸ στήθος μέχρι τῆς σήμερον. Ὁ πατήρ του ἰδὼν αὐτὸν φιλομαθῆ καὶ ἔχοντα τοιαῦτα πάθη, τὸν ἔστειλε νὰ σπουδᾷ κατὰ τὴν συνήθειαν εἰς τὴν Ἰταλίαν τὰ νομικὰ καὶ τὴν ἰατρικὴν. Τὸν 8ῆριον τοῦ 1804 ὑπῆγε πρὸς τοῦτο ὁμοῦ μὲ τὸν συμπολίτην του Μιχαὴλ Σικελιανόν, μεθ' οὗ συνέζησεν, εἰς Ἰταλίαν καὶ μὲ τὸν ὁποῖον ἔμεινε πάντοτε ἐγκάρδιος φίλος μέχρι τῆς σήμερον. Διέβησαν πρῶτον ἀπὸ Τεργέστης, Βενετίας καὶ Παταβίου. Ὁ Ζαμπέλιος ἤρχισε πρῶτον νὰ γνωρίζῃ τὴν ἰταλικὴν γλῶσσαν, καθ' ἣν ἐτελειοποιήθη σπουδᾷσας πολὺ τὴν ἰταλικὴν φιλολογίαν καὶ τοὺς ἰταλοὺς ποιητάς, καὶ ἔπειτα ἤρχισε τὰ νομικὰ. Ἐσπούδασε δὲ πολὺ καὶ ἠὺδοκίμει εἰς τὴν φιλολογίαν. Μετέπειτα διέβη εἰς Πίσαν καὶ ἤκουσε καὶ τοὺς ἐκεῖ καθηγητάς, ὅπου ἔλαβε καὶ τὸν στέφανον εἰς τὰ νομικὰ ἢ *la laurea dottorale*. Ἐσπούδασεν ὅλους τοὺς κλάδους τῆς νομικῆς καὶ τῆς ῥωμαϊκῆς καὶ τῆς νέας γαλλικῆς νομοθεσίας, ἢ μᾶλλον ὅλους τοὺς κλάδους τῶν ἠθικῶν ἐπιστημῶν.

Εἰς Πίσαν καὶ Φλωρεντίαν ἐγνώρισεν πρῶτον καὶ ἄλλους καὶ τὸν Καίρην καὶ τὸν Ἰωάν. Κωλέτην, μεθ' οὗ πολὺ ἐσχετίσθη καὶ εἰς Βονωνίαν ἔπειτα καὶ εἰς Παυίαν. Ἠγάπα πάντοτε τὴν φιλομάθειαν καὶ τὴν συναναστροφὴν τῶν καθηγητῶν καὶ διδασκάλων καὶ λογίων καὶ

εἶχε γραμμένον εἰς τὸν νοῦν του τὸ τοῦ Ἰσοκράτους ἀκατανάλισκε τὴν ἐν τῷ βίῳ σχολὴν εἰς τὴν τῶν λόγων φιληκοίαν· σοφία γὰρ μόνη τῶν κτημάτων ἀθάνατον».

Εἰς τὸ σπουδαστήριόν του καὶ μέχρι τῆς σήμερον ἔχει πάντοτε γραμμένον τὸ τοῦ Ξενοφώντος εἰς τὰ ἀπομνημονεύματα «εἴτε ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος πάσης ἀξιοῖς ἐπ' ἀρετῇ θαυμάζεσθαι, τὴν Ἑλλάδα πειρατέον εὖ ποιεῖν»· ταῦτα τὰ δύο ἔκαμνον, ὥστε ἐφιλιώνετο πάντοτε με τοὺς λογίους καὶ τοὺς διδασκάλους καὶ τοὺς ἐσύχναζε καὶ ἔδαπάνα πάντα μίαν ὥραν τὴν ἡμέραν εἰς ἀνάγνωσιν συγγραφείως τινὸς κλασσικοῦ Ἑλλήνου. Εἰς τὴν Πίσαν ἔλαβε στενὴν φίλιαν καὶ συναναστροφὴν μετὰ τοῦ Καρμινιάνη, διδασκάλου τοῦ ποινικοῦ δικαίου, καὶ μετὰ τοῦ Φραγκίσκου Σακιέτη, διδασκάλου τῆς φιλοσοφίας, ὅστις τόσον τὸν ἠγάπησε βλέποντα αὐτὸν φιλομαθῇ καὶ εὐδοκιμοῦντα εἰς τὴν φιλοσοφίαν, ὥστε ἤθελε νὰ τὸν ἐκλέξη (διότι εἶχεν ἐκεῖ τότε πολλὴν ἰσχὺν) διδάσκαλον τῆς φιλοσοφίας εἰς τὸ Λύκειον τῆς Λούκκας. Ὁ Ζαμπέλιος ἠρνήθη διὰ τὴν πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἀγάπην του καὶ ἐλπίδα. Τὸν συνηρίθμησεν ὁμῶς μέλος τῶν ἀνταποκριτῶν τῆς ἰταλικῆς Ἀκαδημίας, τῆς ὁποίας ἦτο γραμματεὺς, καὶ τὸν ἐστείλε τὸ πρὸς τοῦτο δίπλωμα. Ἐπειτα ὁ Ζαμπέλιος διέβη καὶ διήκουσε τῶν καθηγητῶν καὶ διδασκάλων τοῦ πανεπιστημίου τῆς Παυίας, ὅπου ἐγνώρισε τοὺς ἐκεῖ διδασκάλους καὶ λογίους καὶ ποιητάς. ἐξόχως τὸν ποιητὴν Βικέντιον Μόντην καὶ τὸν σοφὸν Ῥομανιόζην, μᾶλλον δὲ ἐφιλιώθη μετὰ τὸν ποιητὴν Οὐγον Φώσκολον. Οὗτος εἶχε μητέρα Ζακυνθίαν, πατέρα δὲ Ἰταλὸν ἢ ἐκ Δαλματίας. Ἐγεννήθη δὲ εἰς Ζάκυνθον, ἐξ ἧς ἀνεχώρησε μερᾶκιον, καὶ κατόκησε πάντοτε εἰς Ἰταλίαν καὶ ὑψωθείς ἐχρημάτισεν ἐξοχος ποιητής. Ἐλάλει δὲ τὴν παροῦσάν μας ἑλληνικὴν καὶ ἐγνώριζε καὶ τὴν παλαιὰν ἑλληνικὴν· ἐξόχως ἐσπούδασε πολὺ τοὺς Ἑλληνας ποιητάς καὶ μᾶλλον τὸν Ὅμηρον καὶ τὸν Πίνδαρον, ὃν ἐμιμήθη γράφων εἰς ἰταλικὴν ποίησιν. Ἡ φιλία καὶ αἱ συνδιαλέξεις τούτου ἐξέλιξαν (;) πρὸς τὸν Ζαμπέλιον τῶν Μουσῶν τὸν πόθον καὶ τὸν οἶστρον καὶ ἀνῆψαν μᾶλλον τῶν παθῶν τὴν σφοδρότητα καὶ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς πατρίδος καὶ τῆς δόξης τὸν ἔρωτα. Καὶ πρὸς τὸ ποιεῖν ὁ Φώσκολος ἐγενναίωσε τὸν Ζαμπέλιον· μετὰ τὸν Φώσκολον ὁ Ζαμπέλιος ἐτήρει (ἐπιστρέψας εἰς τὴν πατρίδα του) ἀλληλογραφίαν καὶ ὅτε ἀκόμη ὁ μέγας ἐκεῖνος κατατρεχθεὶς ἀνεχώρησεν εἰς Ἀγγλίαν, ὅπου ἀπέθανεν. Ἀλλ' αὗται (;) αἱ γραφαὶ τοῦ Φωσκόλου ἐχάθησαν καὶ ἐθλίβη πολὺ ὁ Ζαμπέλιος διὰ τὴν πολύτιμον ἐκείνην τῶν

ἐπιστολῶν συλλογὴν, καὶ ἐχάθησαν ὅταν εἰς Λευκάδα ἔγινεν ὁ μέγας σεισμός τοῦ 1825 τῆς 7 Ἰουνίου καὶ ἐχάλασεν ἐκείνην τὴν πόλιν καὶ ἐζημίωσε πολὺ τὸν Ζαμπέλιον καὶ τοὺς οἴκους του καὶ πολλὰ τῆς πολυτίμου βιβλιοθήκης του βιβλία καὶ χαρτιά. Μετέπειτα διέβη ὁ Ζαμπέλιος εἰς Παρισίους μὲ τὸν Ἰω. Ζαπραλὴν φίλον του. Ἐφωδιάσθη καὶ μὲ συστατικὸν γράμμα ἀπὸ τὸν ἔμπορον φιλογενῇ εἰς Λιβόρνον Μιχαὴλ Ζωσιμᾶν πρὸς τὸν ἀείμνηστον Κοραῆν καὶ μὲ πολλὰ συστατικά εἰς λογίους ἄνδρας. Μόλις εἰς Παρισίους παρέδωκε τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ζωσιμᾶ πρὸς τὸν Κοραῆν, οὗτος ἀναστενάζων ἐκ βάθους ψυχῆς εἶπε· Ἄοι! Ἐν τῷ μεταξύ ὁ συσταίνων σε φίλος μου Ζωσιμᾶς ἀπέθανεν. Ὁ Ζωσιμᾶς ἠγάπα καὶ εὐλαβεῖτο πολὺ τὸν Ζαμπέλιον, ὅτε τοῦ ἔδωκε τὴν ἐπιστολὴν αὐτὴν καὶ θερμὴν καὶ φέρουσαν πολλοὺς ἐπαίνους. Διὰ τοῦτο ἐδέχθη φιλικῶς ὁ Κοραῆς τὸν Ζαμπέλιον καὶ ἀκολούθως, ἀφοῦ τὸν ἐγνώρισε φιλομειδῇ καὶ πνέοντα ἑλληνικὸν ἔρωτα, τὸν ἠγάπησε καὶ ἐφιλιώθη. Ἡ φιλία ἔτι τούτου καὶ αἱ συνδιαλέξεις ἠύξησαν μᾶλλον τὰ πάθη τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἐλευθερίας εἰς τὸν Ζαμπέλιον· ἐπίασε λόγον μὲ αὐτὸν περὶ Ἑλλάδος, ὅτε ἐπεριπάτουν εἰς τὸ Κεραμεικὸν τῶν Παρισίων καὶ ὅτε ἐπεσκέπτοντο τὸ Ναπολεόντειον Μουσεῖον, ὅπου ὁ Ναπολέων ἐσύναξεν ἐξ Ἰταλίας καὶ κατέθεσε τὰ ἀριστουργήματα τῆς ἑλληνικῆς γλυπτικῆς. Ὁ Φώσκολος καὶ ὁ Κοραῆς ἐχρημάτισαν οἱ δύο μεγάλοι ἄνδρες, οἵτινες ἐνέπνευσαν πρὸς τὸν Ζαμπέλιον τὸν πόθον τῆς πατρίδος καὶ τῆς δόξης καὶ τὸν ἐγενναίωσαν νὰ γράψῃ. Μὲ τὸν Φώσκολον ποσάκις ὁ Ζαμπέλιος ἐτραγῶδει κλέφτικα τραγούδια! Ὁ Κοραῆς ἐζήτησε νὰ κρατήσῃ τὸν Ζαμπέλιον ὡς γραφέα καὶ ὑπουργόν του εἰς τὴν ἐκδοσιν τῆς ἑλληνικῆς βιβλιοθήκης. Ἀλλὰ ὁ Ζαμπέλιος ἠρνήθη διὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ καταβῇ καὶ νὰ ζήσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Καὶ ὁ Ἀλδίνης ὑπουργὸς τότε τοῦ ἰταλικοῦ βασιλείου εἰς Παρισίους (πρὸς ὃν ὁ Ζαμπέλιος ἦτο συστημένος ἀπὸ τὸν ἀδελφὸν τοῦ αὐτοῦ Ἀλδίνην, διδάσκαλον τῆς πειραματικῆς φυσικῆς εἰς Βενετίαν καὶ φίλον τοῦ Ζαμπελίου) ἐπεθύμει νὰ κρατήσῃ τὸν Ζαμπέλιον ὡς ἐπαγγελματικὸν εἰς τὸ ὑπουργεῖόν του. Ἀλλ' ὁ Ζαμπέλιος ἔτι μᾶλλον ἠρνήθη. Ἐμεινεν ὁ Ζαμπέλιος ὀλίγους μῆνας εἰς Παρισίους, διότι ἡ ἀδελφὴ του Μαύρα, μέλλουσα νὰ διαβῇ ἐξ Ἰταλίας εἰς Ῥωσσίαν μετὰ τοῦ Ῥώσου ἀνδρός της (ὅτε διὰ τῆς συνθήκης ἐπὶ τέλους ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωσσίας Ἀλέξανδρος παρέδωκε τὴν Ἑπτάνησον εἰς τὸν Ναπολέοντα), τὸν ἐκραξεν εἰς τὴν Ἰταλίαν διὰ νὰ τὸν ἀποχαιρετίσῃ. Ὁ Ζαμπέλιος ὑπῆγεν εἰς τὴν ἀστυνομίαν τῶν Παρι-

σίων νὰ λάβῃ τὸ ἰονικὸν διαβατήριόν του. ἀλλ' ὁ ὑπουργὸς τῆς ἀστυνομίας Φουσέ δὲν τοῦ τὸ ἐδίδεν ἐπὶ προφάσει ὅτι ἡ Ἐπτάνησος ἔπασεν εἰς χεῖρας τοῦ Ναπολέοντος, καὶ ἐπομένως ὁ Ζαμπέλιος ὡς ὑπήκοος τοῦ Ναπολέοντος ἠδύνατο νὰ συναριθμηθῇ ὡς νέος εἰς τὴν στρατολογίαν (conscription). Τότε ὁ Ζαμπέλιος διὰ βοήθειας καὶ συνδρομῆς ἐνὸς Λευκαδίου συμπατριώτου (οὗτος ἦν τὸνομα Δημήτριος Πισικακόλης) ἔτυχεν εἰς Αἴγυπτον, ἐπολέμησε τότε εἰς βοήθειαν τοῦ Ναπολέοντος καὶ μεταθὰς μὲ τὰ γαλλικὰ στρατεύματα ὑψώθη εἰς τὸ σῶμα τῶν Μαμελούκων ὧν καὶ ἐκ τῆς Αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς τῶν Μαμελούκων) ἐπαρυσιάσθη εἰς τὸν Ναπολέοντα, τὸν παρεκάλεσε καὶ ὁ μέγας ἐκεῖνος διώρισε καὶ ἐδόθη πρὸς τὸν Ζαμπέλιον τὸ διαβατήριον. Ὁ Ζαμπέλιος εἶχεν ἰδεῖ πρότερον τὸν Ναπολέοντα εἰς Βονωνίαν καὶ εἰς Μεδιόλανα καὶ ἀνεχώρησεν ἐκ Παρισίων μὲ τὸν ἴδιον Ζαπραλῆν. Ὁ Κοραῆς ἐδάκρυσε χωρισθεὶς ἀπὸ τὸν Ζαμπέλιον. Ὁ τε ὁ Ζαμπέλιος καὶ ὁ Ζαπραλῆς κατέβησαν περιπατοῦντες ἀπὸ Παρισίων εἰς Μεδιόλανα διὰ . . . ἡμέραν, ἐκεῖθεν εἰς Βενετίαν, ὅπου ὁ Ζαμπέλιος ἀπῆντησε καὶ δακρύζων ἀπεχαιρέτισε τὴν ἀδελφὴν. Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτῆς ὁ φίλος Σικελιανὸς ἔδωκε γράμματα πρὸς τὸν Ζαμπέλιον ἀπὸ Λευκάδος, ἅτινα τοῦ ἐμήνυσαν τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του, καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ χήρα οὖσα (Μαρία θυγάτηρ Μάρκου Σταύρου) καὶ ὁ ἀδελφὸς Νικόλαος τὸν ἐπροσκάλουν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα. Ὁ Ζαμπέλιος ὑπέρμετρα ἐθλίβη, παρηγορούμενος ἀπὸ τοὺς φίλους. Ἐπειτα ἀποχαιρέτισας καὶ προσωπικῶς καὶ διὰ γραμμάτων εἰς Παρίσια καὶ τὰλλα μέρη τῆς Ἰταλίας τοὺς φίλους ἅπαντας, διέβη εἰς Βενετίαν, ὅπου εἶχε καταθέσει τὰ βιβλία του, καὶ ἐκεῖθεν ἐπλευσεν εἰς Ἀγκῶνα καὶ διὰ πλοίου Ζακυνθίου (τοῦ Διονυσίου Μπαμπάση) ἐπλευσεν εἰς Ζάκυνθον, τὴν ὁποίαν εἶχον ἤδη κυριεύσει οἱ Ἀγγλοὶ. Καί, περίεργον, ἀπὸ πλοῖον ἀγγλικὸν ἔμαθεν ὅτι εἶχον οἱ Ἀγγλοὶ ἔτι πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν καταλάβει καὶ τὴν πατρίδα τοῦ Λευκάδα τῇ τετάρτῃ τῆς διακαινησίμου ἐβδομάδος τοῦ 1810· καὶ ὅτε κατέβη εἰς Ἰταλίαν καὶ ὅτε ἔφθασεν εἰς τὴν πατρίδα του, ἐτήρησεν ἀλληλογραφίαν μὲ τὸν Κοραῆν, ἐξόχως τοῦ ἔγραψεν ὅτι τοῦ ἔστειλε τὸ πρῶτον σχέδιον χειρόγραφον τῆς Τραγωδίας του, παρακαλῶν αὐτὸν νὰ τοῦ δώσῃ τὴν γνώμην του. Τοῦ ἀπεκρίθη ὁ Κοραῆς γενναίωνων αὐτὸν καὶ προτρέπων ν' ἀκολουθήσῃ γράφων καὶ ἤρχισε τὸν ἱερὸν, ὅπως, ὡς ἔγραφεν, ἀποτινάξωμεν τὸ μονότονον τοῦ πολιτικοῦ στίχου καὶ τὴν φῶραν τῆς ὁμοιοκαταληξίας καὶ ἐσυγχαίρετο μὲ τὸν Ζαμπέλιον ὑποσχό-

μενος ότι βέβαια ήθελεν επιτύχει καλὸς καὶ ἄξιος τραγικός. Ἡ ἐπιστολή του αὕτη πρέπει νὰ σώζεται με ἄλλας τοῦ Κοραΐ εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Ζαμπελίου.

Φθάσας εἰς τὴν πατρίδα του ὁ Ζαμπέλιος ἐγένεν ὑποπτος (διότι ἤρχετο ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν καὶ Γαλλίαν) πρὸς τὸν Λάβ, (τὸν σκληρὸν ἔπειτα φύλακα τοῦ Ναπολέοντος εἰς Ἀγίαν Ἐλένην) διοικητὴν Ἀγγλον εἰς Λευκάδα, καὶ δὲν ἤθελε μάλιστα νὰ τὸν δεχθῇ διὰ μεσιτείας ὁμως καὶ βεβαιώσεως τῶν φίλων καὶ συγγενῶν εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦ Ζαμπελίου τὸν ἐδέχθη καὶ ἔπειτα μάλιστα, ἀφοῦ καλῶς τὸν ἐγνώρισε, τὸν εὐλαβήθη καὶ εὐθὺς μετὰ ἓνα μῆνα ἢ δύο τὸν διώρισε δικαστὴν εἰς τὸ ἐγκληματικὸν τῆς Λευκάδος δικαστήριον με δυσαρέσκειαν ὁμως τοῦ Ζαμπελίου, ὅστις δὲν ἤθελε νὰ γίνῃ ἐπαγγελματικός, ἀλλὰ νὰ γυμνασθῇ εἰς τὴν τέχνην τῆς νομικῆς. Ἐμεινε δικαστὴς ὁ Ζαμπέλιος δύο χρόνους ἢ τρεῖς περίπου. Ἐπειτα μεσιτεύσας πολὺ ἐγένεν εἰσαγγελεὺς ἐπὶ τούτου, ἵνα μετέρχεται καὶ τὴν τέχνην τῆς νομικῆς, δι' ἣν τῷ ἐδόθη πρὸς τοῦτο ἄδεια. Ἐμεινεν εἰσαγγελεὺς μέχρι τοῦ 1822 καὶ ἔπειτα πάλιν ἐκλέχθη δικαστὴς εἰς τὰς αὐλὰς τῆς δικαιοσύνης τῆς πατρίδος του μέχρι Φεβρ. 1826, διότι τότε ἐστάλη δικαστὴς εἰς τὰς αὐλὰς τῆς δικαιοσύνης τῆς νήσου Κεφαλληνίας. Ἐκεῖ διέτριψε δικαστὴς μέχρι 23 Αὐγούστου 1834, ὅτε ἐκλεχθεὶς μέλος τοῦ ὑπερτάτου Συμβουλίου τῆς Δικαιοσύνης τῆς Ἑπτανήσου, ὅπου κάθηται (:) δικάζων μέχρι τῆς σήμερον (5 Φεβρουαρίου 1844). Ὁ Ζαμπέλιος ἠρνήθη πάντοτε νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὰ πολιτικὰ πράγματα τῆς Ἑπτανήσου. Πολλάκις τοῦ εἶπαν νὰ λάβῃ μέρος τοῦ νομοθετικοῦ σώματος ἢ τῆς βουλῆς τῆς Ἑπτανήσου, ἀλλ' ἠρνήθη καὶ δὲν ἠθέλησε ποτέ, ἵνα μὴ μολυνθῇ καὶ διότι ἐγνώριζε τὸ ἀδούλωτον τῆς ψυχῆς του καὶ τὸν χαρακτῆρά του, καὶ λοιπὸν ἔμεινε σκεπάζων πάντοτε ὡς εἴρηται δικαστικὰ μόνον ἐπαγγέλματα, ὅπου εἶναι πάντῃ ἐλεύθερος ἢ ψῆφός του, καὶ συνήργησε καὶ ἐκοπίασεν ὡς μέλος τοῦ ὑπερτάτου δικαστηρίου εἰς τὴν σύνθεσιν τῶν κωδίκων τῆς Ἑπτανήσου.

Ὁ Ζαμπέλιος ἐνυμφεύθη πρώτην φορὰν περὶ τὰ τέλη τοῦ Μαΐου 1811 τὴν κόρην Μαριάνναν θυγατέρα τοῦ Εὐγ. Δόκτωρος Δημητρίου Πετριτσοπούλου, ἐξ ἧς ἔλαβε τέσσαρα παιδιά, τὸ ἐν Ἀριστοτέλης τὸ ὄνομα, ἀπέθανε νήπιον, τὸ ἄλλο Σπυρίδων Ἀλκιβιάδης καὶ ζῇ, ἐτελειοποιήθη εἰς παιδείαν καὶ ἐσπούδασεν εἰς Ἰταλίαν καὶ εἰς Παρισίους, καὶ περιηγήθη τὸ ὠραιότερον καὶ μᾶλλον πεπολιτισμένον μέρος τῆς Εὐρώπης. Τὸ τρίτον, κοράσιον μικρόν, Αἰκατερίνη τὸνομα, ἀπέθανεν εἰς

Κεφαλληνίαν, ὅτε ὁ Ζαμπέλιος διῆγεν ἐκεῖ ὡς δικαστής· τὸ τέταρτον, τελευταῖον, Ἑλελίς καὶ ἡλικιώθη· ὑπάνδρευσε ταύτην μετὰ τὸν Σπυρίδωνα Σκιαδαρέσην, συμπατριώτην του.

Ἐνυμφεύθη δεύτερον ὁ Ζαμπέλιος τὸν Ἰούλιον τοῦ 1841 μετὰ Αἰμιλίαν Βεντούρα Κερκυραίαν, χήραν Σπυρίδωνος Μπούα, ἣτις ἀπέθανε τὸν Μάρτιον 1843. Δὲν ἔλαβε μὲν αὐτὴν τέκνα.

Πάθη κύρια πρὸς τὸν Ζαμπέλιον εἰσὶ· πρῶτον, βαθυτάτη ἀγάπη πρὸς τὸν Πλάστην Θεὸν καὶ τὴν θρησκείαν του, δεύτερον διάπυρος ἔρως πατρίδος, ἐλευθερίας καὶ δόξης· τὴν ζωὴν δίδει ἵνα ἴδῃ τὴν Ἑλλάδα ἐλευθέραν καὶ ἐνδοξον· τρίτον, ἡ φιλία. Τὸ πρῶτον τὸν παρηγόρησε πλειστάκις εἰς τὰ δεινὰ τῆς ζωῆς, τὸ δεύτερον μεγάλως τὸν ἀνῆψε, μάλιστα ἐπὶ τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως, ὅτε (κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος αὐτῆς) ἐθερμάνθη τόσον, ὥστε διὰ ὁλόκληρον μῆνα ἐκινδύνευσε νὰ πέσῃ εἰς παραφροσύνην, καὶ διὰ τοῦτο ἐκλείσθη καὶ οὕτω κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας τὸν ὑπέθετον. Εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ τρίτου πολλάκις ἀνεπαύθη, ἐξόχως ὅτε εἰς Ἰταλίαν ἔμαθε τοῦ πατρὸς τὸν θάνατον. Ἐλάττωμα τοῦ Ζαμπελίου εἶναι τὸ νὰ εἶναι ἐγρήγορος εἰς ὅλα του τὰ ἔργα. Αἱ τραγωδίαί του δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι εἶναι αὐτοσχέδια· μόλις τελειώσῃ μίαν τραγωδίαν, δὲν εἶναι τρόπος νὰ τὴν ἀναθεωρήσῃ καὶ διορθώσῃ μετέπειτα, ἀφ' οὗ τελειώσῃ τὸν ἀριθμὸν ἐκείνον, τὸν ὅποῖον μελετᾷ νὰ φέρῃ εἰς τέλος, καὶ τοῦτο ἂν ζήσῃ· πάντοτε τὴν τελευταίαν, τὴν ὁποίαν τελειώνει, νομίζει τὴν καλυτέραν πασῶν τῶν ἄλλων. Ἐγραψε καὶ ἐτελείωσε πρὸ πολλῶν ἐτῶν (ὅταν ἐσπούδασε νὰ εὕρῃ καὶ μεταχειρισθῇ τὸν ἱαμβόν) καὶ κατὰ τινὰς ἡμιᾶμβειον, στίχον ὁμοιοκαταληξίας καὶ κατὰ μίμησιν ἐκείνων τοῦ Ἀνακρέοντος. Διὰ τὴν γλῶσσαν του ἐκείνην ὁμῶς τότε καὶ διὰ τὴν ὀλίγην τῶν ἁρμονίαν, δὲν θέλει πλέον νὰ τὰ ἠξεύρῃ, οὐδὲ νὰ τὰ γνωρίζῃ, καὶ ἤρχισε νὰ γράφῃ καὶ ἔγραψεν ἀρκετὰς «ἀρχὰς τοῦ ποινικοῦ δικαίου» καὶ καλὸν λόγον ἔγραψεν εἰς τὴν κηδεῖαν τοῦ μακαρίτου Ζαχαρίου, Μητροπολίτου Λευκάδος, καὶ ἄλλον εἰς ἐκείνην τῆς θείας του καὶ ἀξίας γυναικὸς, Χρυσῆς Πετριτσοπούλου, χήρας Ἀποστολου Σταύρου.

Ὅ,τι περισσότερον παντὸς ἄλλου ἐλαττώματος μισεῖ ὁ Ζαμπέλιος εἶναι ἡ ὑπερηφάνεια· διὸ ὑπάρχει ἀπλοῦς καὶ ταπεινὸς καὶ εὐπρόσιτος καὶ εὐπροσῆγορος. Μήτε ἀπέβλεψε, οὐδὲ ἐκαυχῆθη ἢ ἐπήρθη δι' ἀξίας ἢ τίτλους ἢ ἐπαγγέλματα καὶ μήτε δι' αὐτὴν τὴν ἀξιότητα. Ἐλαβε τὸν Ἰανουάριον μῆνα 1839 θανατηφόρον νόσον μηνιγγίτην εἰς τὴν

κεφαλήν καὶ ἦτον ἤδη ἀπεγνωσμένος ἀπὸ τοὺς ἰατρούς. Θεοῦ βοηθεία ὁμῶς ἐλάθη, ἀλλὰ ἡ νόσος αὕτη τοῦ κατετάραξε τόσο τῆς κεφαλῆς τὰ νεῦρα, ὥστε ἀκούει ἀπαύστως κτύπους καὶ ἤχους εἰς αὐτὴν καὶ ἐξόχως τὴν νύκτα καὶ πάσχει δεινῶς μέχρι τῆς σήμερον (1844), οὐδὲ ἠδυνήθη νὰ ἱατρευθῇ διὰ πολλὰ καὶ συνεχῆ λουτρὰ τῆς θαλάσσης, τὰ ὅποια ἔκαμε. Πρὸς τοῦτο διέβη καὶ εἰς Ἰταλίαν τὸ θέρος τοῦ ἔτους 1840 καὶ 1842, καὶ ἔκαμε τὰ μεταλλικὰ θερμὰ λουτρὰ καὶ ἐπὶ τὰ μεταλλικὰ ὕδατα εἰς Ῥεκάρων καὶ Βατάγιαν τῆς Ἰταλίας, ἀλλ' ἀνωφελῶς. Τὰ σφοδρὰ τῆς ψυχῆς πάθη καὶ ἡ ὀργῶσα φαντασία, ἡ σπουδὴ καὶ μελέτη καὶ ὁ καθεστηκὺς βίος, τὸν ἔφερον νέον ἐτι ὄντα τὰς αἰμορροΐδας, ἀφ' ὧν πάσχει δεινῶς. Ἐνα αὐταὶ καὶ τὰ νεῦρα εἶναι τὰ δύο χρονικὰ πάθη τὰ ὅποια πολὺ τὸν ἐνοχλοῦσι, γενόμενα μὲ τὸ γῆρας ἤδη βαρύτερα.

Εἰς τοὺς μεγάλους κινδύνους δεικνύει ψυχῆς καρτερίαν μεγάλην καὶ ἀνδρίαν καὶ γενναιότητα. Εἰς τὸν μεγάλον σεισμὸν τοῦ 1825, ὅστις ἐξημίωσε πολὺ τὴν πατρίδα του, ἐξημιώθη καὶ αὐτὸς πολὺ εἰς δύο οἴκους του, τὸν ἕνα μάλιστα μεγάλον καὶ νεόκτιστον, ὁ σεισμὸς τὸν ἐχάλασε καὶ ὅλα τὰ νεωστὶ φερμένα ἐξ Ἰταλίας καὶ Γαλλίας ἐπιπλα καὶ σκεύη. Ἐξημιώθη πολὺ καὶ ἡ βιβλιοθήκη του καὶ διάφορα αὐτοῦ χειρόγραφα. Ἐκάθητο δικάζων, ὅτε πρὸς τὸ μεσημέριον ἔγινεν ὁ σεισμὸς· ἐκβαίνει, βλέπει τὴν πόλιν χαλασμένην, τρέχει εἰς τὸν οἶκόν του, τὸν βλέπει ὡς καὶ αὐτὸν καταχαλασμένον, εὐρίσκει τὴν μητέρα του (ἀποθανοῦσαν τὸ 1828 ἔτος, ὅτε αὐτὸς ἦτο δικαστὴς εἰς Κεφαλληνίαν), τὰς δύο τοῦ κόρας ὁμοίως, τὴν Αἰκατερίνην καὶ τὴν Ἀδελαΐδα, ἐν μέσῳ τῶν χαλασμάτων διατρέχων δὲν τὰς εὐρίσκει, ὑποθέτει ὅτι τὰ μεσότοιχα ἔπεσαν καὶ τὰς ἐπλάκωσαν· ἂν καὶ μόνος, ἐνδύεται μεγίστην ἀνδρίαν, μίαν ὁλόκληρον ὥραν ἔνθεν κακείθεν σηκώνει μεγάλας πέτρας, τὰς ὁποίας εἰς πᾶσαν ἄλλην περίστασιν δὲν ἤθελεν εἶναι δυνατόν νὰ σείσῃ καὶ ἐκχώνει τὰς τεθαμμένας καὶ ἠμίπνοας θυγατέρας καὶ ἀκολουθῶς τὰς ἀναζῇ. Ποτὲ δὲν ἐνθυμεῖται εἰς αὐτὸν τὴν ἀνδρίαν. Ὁ υἱὸς του εὐρίσκετο ἔξω τοῦ οἴκου μετὰ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Μαύρας παρευρεθείσης τότε ἐκ Ῥωσίας εἰς Λευκάδα, καὶ ἔμαθεν ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Ζαμπέλιος ὅτι ἐσώθη ὁ υἱὸς καὶ ἡ ἀδελφή. Ὁμοίαν ψυχῆς γενναιότητα ἠσθάνθη καὶ ἔδειξεν εἰς τὴν θανατηφόρον προηγηθεῖσαν νόσον του τοῦ ἔτους 1839. Ἐκατάλαβεν ὅτι ἐμελλε νὰποθάνῃ καὶ ἐπρόσμενε τὸν θάνατον μὲ ὅλην τὴν ἡσυχίαν καὶ ἀταραξίαν καὶ ὡσεὶ χαίρων. Μόνον ὀλίγον τὸν ἐσύγχιζε νὰ μὴ

ἀσπασθῇ τὸν μονογενῆ καὶ φίλτατον αὐτοῦ υἱὸν Σπυρίδωνα, σπουδάζοντα ἔτι εἰς Παρισίους. Ψυχῆς καρτερίαν ἔδειξε καὶ ὅτε εἰς Ἰταλίαν ἔμαθε τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς καὶ ὅτε εἰς Κεφαλληνίαν ἔμαθε τὸν θάνατον τῆς μητρὸς καὶ ὅτε εἰς αὐτὴν τὴν νῆσον τέθηκεν ἡ φίλη αὐτοῦ θυγάτηρ Αἰκατερίνη.

Ἠγάπησε πολὺ τὴν ἐλληνικὴν νεολαίαν, καὶ ἐπόθει νὰ συναναστρέφεται μ' αὐτὴν καὶ νὰ τὴν διδάσκη καὶ ἐνθαρρύνῃ καὶ προτρέπῃ πρὸς τὴν παιδείαν, ὅπως ὠφελήσῃ καὶ δοξάσῃ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἑαυτήν. Ἔλεγε πρὸς τοὺς ἐγκαρδίους φίλους, ὅτι παρευρισκόμενος ἐν μέσῳ τῶν ἐπαγγέλματικῶν τῆς Βουλῆς καὶ τοῦ νομοθετικοῦ σώματος τῆς Ἑπτανήσου, ὡμοίαζε μὲ δένδρον φυτευμένον εἰς γῆν, ἥτις δὲν εἶναι ἰδική του. Ἐθαύμαζε δέ, πῶς, ἔχων ἐλεύθερον χαρακτῆρα, ὑπεφέρετο καὶ ἐδέχετο εἰς ἐπαγγέλματα, καίτοι δικαστικὰ ἀπὸ τοὺς εἰς τὴν Ἑπτάνησον Ἀγγλους.

Ἐκλαυσε πάντοτε ὅπου εὑρίσκε κατατρεγμένην τὴν ἀρετὴν, καὶ τὴν ἐπροστάτευε πάντοτε καὶ περιέθαλπε.

Μῖσος μέγα καὶ πολλὴν χολὴν ἐτήρει κατὰ τῶν Φράγκων δυνάμεων, δι' ὅσα ὑπέφερον πάντοτε οἱ Ἕλληνες ὑπ' αὐτῶν καὶ διὰ τὰς τόσας ἐναντιότητας καὶ κρυφίους τέχνας καὶ ἀπάτας αὐτῶν πρὸς ὄλεθρον τῶν ἐγερθέντων Ἑλλήνων, καὶ κατὰ τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Βαθυτάτην θλίψιν ἠσθάνετο διὰ τὴν δουλείαν τῆς Ἑπτανήσου ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν ὑπερηφάνως καταπατουμένης. Ἀφώρα δὲ πάντοτε πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ δόξαν τῆς Ἑλλάδος, ὅπως ἡ μήτηρ ἐκείνη βοηθήσῃ ποτὲ καὶ ἐλευθερώσῃ καὶ τὴν θυγατέρα της ταύτην Ἑπτάνησον. Ἡ ἐλληνικὴ ἱστορία κατὰ τὴν λαμπράν της ἐποχὴν ἀπὸ τῆς μάχης τοῦ Μαραθῶνος καὶ μέχρι ἐκείνης τῆς Χαιρωνείας ἦτον ἡ κυριώτερα αὐτοῦ σπουδή, χαίρων πάντοτε διὰ τὰς ἐνδόξους κατὰ Περσῶν ἡμέρας καὶ δακρύζων δι' ἐκείνας τῆς πελοποννησιακῆς μάχης. Τῆς νεότητός του συνήθης ἀνάγνωσις ἦτο, ἀπὸ μὲν τῶν ποιητῶν ὁ Ὅμηρος καὶ οἱ τρεῖς τραγικοὶ καὶ ὁ Ἀνακρέων, ἀπὸ δὲ τῶν πεζῶν τὰ παράλληλα τοῦ Πλουτάρχου, τὰ πολιτικά τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ Ξενοφῶντος. Τὰς δημηγορίας τῶν ἱστορικῶν ἀνεγίνωσκε συνεχῶς ἔτι καὶ αὐτῶν τῶν δημοσθενικῶν λόγων περισσότερον.

Ἀποστροφὴν ἠσθάνετο διὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἱστορίας τοῦ μεσαιῶνος ἢ τῆς Ἀνατολικῆς αὐτοκρατορίας, μὴ δύνανται παριστάνει αὕτη ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἄνδρας μεγαθύμους καὶ λαμπρὰ ἔργα καὶ φυλάττει σπινθῆρας τῆς ἐλληνικῆς λαμπρότητος. Ἀλλὰ ἡ κοινὴ δουλεία, ὁ ἡματωμένος

συχνάκις θρόνος, οἱ εὐνοῦχοι, ἡ γυναικοκρατία, τὸ βαθμηδὸν δύνον ἐκεῖ τότε ἐλληνικὸν πνεῦμα, καὶ ἡ λέξις Ῥωμαῖοι, ἡ διατηρηθεῖσα σχεδὸν μέχρι τοῦ νῦν, τὸν ἑκαμνον νὰ τὴν συγχάθῃ καὶ τὸν ἐσύγχιζον ἔτι οἱ διπλωμάται τοῦ τότε κειροῦ, οἱ Graeculi, οἱ ἄνδρες (:) τοῦ Bas-Empire.

Πόσον ἔχαιρεν, ὅτε ἐξερράγη ἡ ἐπανάστασις, καὶ πόσον εἰς τὴν περίοδον αὐτὴν ἐδαπάνησε καὶ ἐκοπίασε, καὶ ἐκινδύνευσε καὶ ἐφοβείτο διὰ τὴν καλὴν αὐτῆς ἐκδοσιν! Πόσον θαυμάζει καὶ ἀγαπᾷ τοὺς εἰς αὐτὴν ἀγωνισθέντας κλέπτας καὶ θαλασσινοὺς καὶ ὅσους ἄλλους διὰ τῶν ὅπλων τὴν ἀνέστησαν. Εἶναι τὰ ὄντα τῆς ἐγκαρδίου ἀγάπης του καὶ τῆς φαντασίας του. Ἐξ ἐναντίας ἐμίσησε καὶ μισεῖ θανασίμως τοὺς διπλωμάτας τῆς ἐπαναστάσεως, οἵτινες εἶναι δυστυχῶς ἔτι καὶ οἱ διπλωμάται τῆς νῦν βασιλείας καὶ τοῦ συντάγματος, διὰ τὰ πάθη των, διὰ τὰς διχονοίας των, διὰ τὰς ῥαδιουργίας των, διὰ τὴν φιλαρχίαν των, ὡς καὶ ἐκείνους, οἵτινες ἐνεκα τῶν παθῶν τούτων καὶ διὰ νὰ τείνωσι τὰ ὦτα καὶ νὰ ἀκούωσι τοὺς ξένους διπλωμάτας, ἐχθροὺς παντοτεινοὺς τῆς Ἑλλάδος, ἔφερον τὸ πλοῖον τῆς πατρίδος πολλάκις εἰς τὸν ἐσχατον κίνδυνον νὰ πνιγῇ, ἐνῶ οἱ πτωχοὶ κλέπται καὶ οἱ θαλασσινοὶ ἐπασχον πάντα νὰ τὸ σώσωσιν. Οἱ διπλωμάται, ἐπάρχατοι αἱτοί, ἐθανάτωσαν τὸν Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸν λαμπρὸν ἥρωα Ὀδυσσεᾶ Ἀνδροῦτσον καὶ ἐζημίωσαν τόσον τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἑκαμαν ἵνα, ὅχι μόνον δὲν ἐλευθερώθῃ ἡ Ἑλλάς πᾶσα, ἀλλὰ καὶ διὰ βοήθειας ξένης ἐσώθῃ τὸ μικρὸν μέρος ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ σήμερον τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὸν ξένον Βαυαρὸν αὐτῆς βασιλεῖα Ὁθωνα, καὶ ἀποστρέφεται τοὺς διπλωμάτας αὐτοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς καλεῖ Γραικύλους καὶ ὑπουργοὺς τῆς χαμηλῆς Ἀνατολικῆς αὐτοκρατορίας.

Ὅτε ἐσπούδαζεν εἰς Ἰταλίαν, ἔμαθεν ἀπὸ τὰς ἐφημερίδας, ὅτι κάποιος Παπᾶ Θύμιος (ἐπὶ Ἀλῇ πασᾶ) μετὰ ἄλλους ἡγέρθη εἰς Θεσσαλίαν καὶ Ἡπειρον, ἵνα ἐλευθερώσῃ τὴν Ἑλλάδα. Εὐρίσκατο τότε ὁ Ζαμπέλιος εἰς Φλωρεντίαν ὁμοῦ μετὰ ἄλλους πολλοὺς Ἕλληνας μαθητὰς Ἑπτανησίου καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος. Καὶ λοιπὸν αὐτὸς καὶ οἱ ἄλλοι αὐτοὶ μαθηταὶ ἐνθουσιασθέντες ἀπεφάσισαν νὰ ὀπλισθῶσι καὶ διὰ Βιέννης νὰ καταβῶσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐνωθῶσι μετὰ τὸν Παπᾶ Θύμιον καὶ πολεμήσωσιν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος. Ὅτε ἤρχισαν νὰ ὀπλίζωνται καὶ νὰ διδάσκωνται ἀπὸ καλοὺς διδασκάλους εἰς τὴν ὀπλαστικὴν καὶ εἰς τὰ πολεμικὰ καὶ ἔγραψαν εἰς τοὺς ἀνταποκριτὰς των ἐμπόρους,

νά τοὺς ἐμβάσωσι πρὸς τὴν κατάθασιν ταύτην καὶ τὰ ἀναγκαῖα χρήματα, καὶ ἐν τοσούτῳ ἐτοιμαζόμενος ἔγραψεν εἰς Βιένναν, ὅπως λάβωσι πληροφορίας καὶ ἐκτενεστέρας τοῦ πράγματος εἰδήσεις. Δυστυχῶς ὁμοῦς εἰς Βιένναν τοὺς ἔγραψαν, ὅτι τὸ κίνημα αὐτὸ τοῦ Παπᾶ Θύμιου ἔπαυσε καὶ ὅτι ὁ ἄγρυπνος καὶ φοβερὸς Ἀλῆ Πασᾶς τῶν Ἰωαννίνων ἐπρόλαβε καὶ ἔπιασε τὸ Μέτσοβον καὶ ἐπολέμησε τὸν Παπᾶ Θύμιον καὶ τὸν ἐθανάτωσε μὲ μαρτυρικὸν θάνατον. Ἡ εἰδήσις αὕτη κατετάραξε τὸν Ζαμπέλιον καὶ τοὺς λοιποὺς μαθητάς, ὅθεν καὶ ἔπαυσαν νὰ σπεύσωσι τὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα κατάθασίν των.

Δὲν ἐνθυμεῖται καλῶς ὁ Ζαμπέλιος, ἂν ὁ Ἀριστείδης ἐκεῖνος (τοῦ ὁποίου ἔλαβον τὰ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας γράμματα καὶ ἐγνώρισαν τὴν μελετωμένην ἐλληνικὴν ἐπανάστασιν καὶ τὸν ἐθανάτωσαν καὶ ἐθυσίασαν ἔτι διὰ τοῦτο καὶ τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον), ὅτε παρευρέθη εἰς Λευκάδα τὰς ἀποκρεῶ τοῦ 1821, ἐνῶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ζαμπελίου οἱ ὀπλαρχηγοὶ Ἕλληνες, ὡς ἄνωθεν ἐρρέθη, ἐσχεδιάζον τῆς Ἑλλάδος τὴν ἐπανάστασιν, ἤρχετο ἀπὸ Κωνσταντινούπολιν καὶ ὑπήγαιναν εἰς Πύσον νὰ εὕρῃ τὸν Μητροπολίτην Ἰγνάτιον καὶ ἔπειτα ἔμελλε νὰ διευθυνθῇ εἰς Βιένναν καὶ εἰς Βλαχο-Μολδαυίαν, ἥ ἐξ ἐναντίας κατέβαιναν ἀπὸ Βιένναν καὶ ὑπήγαιναν εἰς Κωνσταντινούπολιν, βέβαιον ὁμοῦς εἶναι, ὅτι διέβη τότε ἀπὸ Λευκάδος καὶ παρευρέθη ὡς ἄνωθεν εἰς τὸ σχέδιον τῶν ὀπλαρχηγῶν Ἑλλήνων, πρὸς τὴν ἐπανάστασιν τῆς Ἑλλάδος. Τοῦτο ἐνθυμεῖται καλῶς ὁ Ζαμπέλιος, διότι τότε τὸν ἐφιλοξένησεν εἰς τὸν οἶκόν του καὶ συνέφαγε μὲ αὐτὸν καὶ μὲ τοὺς ὀπλαρχηγοὺς ἐκείνους καὶ ἔλαβε τότε παρ' αὐτοῦ ὡς δῶρον καὶ τὴν ῥητορικὴν τοῦ Βάμβα καὶ τοῦ Οἰκονόμου τὸ φιλολογικὸν βιβλίον. Τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας τὰ γράμματα ἔκαυσε ὁ Ζαμπέλιος πρὸς τὸ ἔτος 1825, ὅτε ὑποψιασθεὶς πολὺ εἰς τὴν Ἀγγλοῦσικὴν κυβέρνησιν, ἐπρόσμεinen ἡμέραν παρ' ἡμέραν νὰ φυλακισθῇ καὶ νὰ γίνῃ ἐξέτασις εἰς τὸν οἶκόν του καὶ εἰς τὰ χαρτιά του καὶ εἰς πάντα ἄλλον τόπον, ὅπου ἐπιπτον ὑποψίαι. Ἦσαν μεταξὺ τῶν γραμμάτων ἐκείνων καὶ πολλὰ μνήμης ἁξία, ἔτι δὲ καὶ διήγησις τῶν πραγμάτων καὶ χρονικὰ τῆς ἐπαναστάσεως, ὅσα ἔγιναν εἰς Κέρκυραν καὶ Λευκάδα καὶ εἰς τὰς λοιπὰς νήσους καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα πρὶν ἔτι τῆς ἐπαναστάσεως καὶ μέχρι Δεκεμβρίου τοῦ 1825. Ἐπεμελήθη ὁμοῦς ὁ Ζαμπέλιος πρὶν τὰ καύσῃ νὰ τὰ ἀντιγράψῃ καὶ μὲ κρυφίον τρόπον νὰ στείλῃ ἀντίγραφον ὅλων τούτων πρὸς τὸν φίλον του Ζαπραλῆν εὕρισκόμενον εἰς Κέρκυραν. Ὁ Ζαπραλῆς ἀπέθανε δυστυχῶς. Τί ἔγεινε τὸ

ἀντίγραφον αὐτό, δὲν ἠδυνήθη, ἐφ' ὅσον ἐξέτασε, νὰ μάθῃ ποτὲ ὁ Ζαμπέλιος.

Παιδιόθεν ἐχρημάτισεν ἐραστής τῆς εὐταξίας καὶ εἰς τὸ νὰ βλέπῃ πάντοτε τὰ πράγματα ὀρθῶς διακείμενα, καὶ τόσον ὥστε ταράττεται καὶ δὲν ὑποφέρει νὰ βλέπῃ καὶ αὐτὰ τὰ ὑλικά σκεύη τοῦ οἴκου του, βιβλία ἢ ἐπιπλά εἰς ἀταξίαν. Αἱ ιδέαι του πάντοτε εἰς τάξιν εἶναι καὶ ἀλλήλῃς συνδεδεμέναι, ὁ οἶκός του, τὸ σπουδαστήριόν του, ὁ θάλαμος του εἰσὶν εἰς εὐταξίαν πάντοτε. Πᾶν ἄτακτον οἶονδῆποτε τὸν ἀνησυχάζει καὶ ἐνοχλεῖ.

Ἐχρημάτισεν ὀλιγαρκῆς καὶ σεμνὸς καὶ σώφρων, καὶ ἐγκρατής· μικροὶ πόροι ζωῆς τὸν φθάνουν· ὀλίγον χρειάζεται διὰ τῆς ζωῆς τὴν δαπάνην· τὸν φθάνουσι τὰ ἀπλῶς πρὸς ζωὴν ἀναγκαῖα. Διὰ τοῦτο ἐζησεν ἀδούλωτος ἀπὸ τὰ θέλγητρα τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἡδονῆς. Τίποτε δὲν τὸν ἐδούλωσε πλὴν τῶν λαμπρῶν παθῶν τῆς πατρίδος, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δόξης. Ὅχι ποτὲ νὰ κάμῃ ἢ νὰ προξενήσῃ κακὸν πρὸς οὐδένα, ἀλλὰ καὶ πάντοτε τὸν πλησίον ὡς ἐδυνήθη εὐεργέτησεν.

Μεταξὺ τῶν παλαιῶν ἡρώων τῆς Ἑλλάδος θαυμάζει περισσότερον τὸν Ἐπαμεινῶνδαν, ὡς πάσας τὰς ἀρετὰς εἰς αὐτὸν συνενώσαντα.

Εἶναι ὀλίγον ὀργίλος, ἀλλὰ ἡ ὀργή του εἶναι φλόξ ἥτις ἀμέσως σβήνεται. Προέρχεται αὕτη ἐκ τοῦ πολλοῦ αἵματος, ἐξ οὗ καὶ φυσικῶς πάσχει, καὶ ἐκ τῆς θερμῆς φαντασίας του. Εὐγνώμων δὲ εἶναι πολὺ· τὸν ἔτυχον περὶ τούτου συμβᾶντα περίεργα. Τὸν εὐηργέτησαν εἰς μικρόν, ὅτε ἦτο πολὺ νέος, δύο ἄνδρες, ὁ εἰς Ἰταλὸς καὶ ὁ ἄλλος Ζακύνθιος. Μετὰ πολλῶν ἐτῶν παρέλευσιν ἔτυχε δι' εὐτυχοῦς περιπτώσεως νὰ τοὺς ἀνταμείψῃ μεγάλως. Ὁ Ἰταλὸς ἦτο Θωμᾶς Βέρτης, ἐκ Μοδένης, συμμαθητής του· ὅτε ἐπῆγεν εἰς τὸ 1840 εἰς Ἰταλίαν, διέβη ἐκ Βονωνίας, ἠρώτησε διὰ τὸν Βέρτην, ἂν ἐζῇ, καὶ τὸν εὗρε φυλακισμένον διὰ πολιτικὰς αἰτίας. Ἐτυχε τότε ἐκεῖ ὁ καρδινάλιος Μετζοφάντης, παλαιὸς διδάσκαλος καὶ φίλος τοῦ Ζαμπελίου. Τόσον ὁ Ζαμπέλιος παρεκάλεσε τὸν Μετζοφάντην, ὥστε οὗτος ὅτε διέβη εἰς Ῥώμην μετεχειρίσθη πάντα τρόπον καὶ ἐσυγχωρήθη ὁ Βέρτης, ὅστις ἔγραψε πρὸς τὸν Ζαμπέλιον τὴν ἐλευθέρωσίν του. Εἰς Βενετίαν, ὅπου ἀκόμη ὁ Ζαμπέλιος εὕρισκετο, ἦτο ὁ Ζακύνθιος ὁ καπ. Διονύσιος Μπαμπάσης, ἐκεῖνος ὅστις ἐξ Ἀγκῶνος ἔφερεν εἰς τοὺς 1810 τὸν Ζαμπέλιον μὲ τὸ πλοῖόν του ἐπιστρέφοντα ἐκ τῆς σπουδῆς του, ἀναυλον μὲ τὰ βιβλία του ὁμοῦ, καὶ ἐκείθεν μὲ ἄλλο μικρὸν πλοῖον τὸν ἔστειλεν εἰς τὴν πατρίδα του Λευκάδα. Μετὰ

πέντε ἔτη ὁ Ζαμπέλιος εὐρέθη εἰς Ζάκυνθον, προσωρινός ἐκεῖ ἐπαγγελματικός καὶ μέγα δυνάμενος. Ὁ Μπαμπάσης ἔστρεφεν ἐκ τῆς Μαύρης θαλάσσης μὲ τὸ πλοῖόν του καὶ μὲ τὸ φορτίον. Ἐμελλον ταῦτα νὰ δημευθοῦν καὶ ἐκεῖνος αὐστηρῶς νὰ παιδευθῇ ἔνεκα λαθρεμπορίας. Ὁ Ζαμπέλιος τόσον ἐμεσίτευσε καὶ παρεκάλεσε καὶ μετεχειρίσθη, ὥστε εὐτύχησε νὰ τὸν σώσῃ καὶ ἐλευθερώσῃ καὶ αὐτὸν καὶ τὸ πλοῖόν του καὶ τὸ φορτίον του.

Ὁ Ζαμπέλιος κατέβη ὡς εἴρηται ἀπὸ τὴν σπουδὴν του ἐξ Ἰταλίας εἰς τὴν Λευκάδα τὸ 1810 ἔτος. Μετὰ 30 χρόνους ἦτοι εἰς τὰ 1840 διέβη εἰς Ἰταλίαν διὰ νὰ πῇ τὰ μεταλλικὰ νερά. Εὗρεν ὀλίγους τῶν παλαιῶν φίλων καὶ γνωρίμων του· ἀλλὰ ποία χαρὰ πρὸς αὐτόν, ὅταν εὗρε ζῶντας ἔτι τοὺς παλαιούς οἰκοκυρούς τοῦ οἴκου του, ὅπου συνώκησε μετὰ τοῦ Ζαπραλῆ, καὶ ποία χαρὰ πρὸς ἐκείνους νὰ τὸν ἴδουν! Ἐμεινεν ὀλίγας ἡμέρας μὲ αὐτούς, οἰκῶν εἰς τοὺς αὐτοὺς ἐκείνους τοῦ οἴκου του θαλάμους, ὅπου κατῴκει ὡς μαθητής, ζῶν κατ' ἐκείνον τὸν τρόπον καὶ συντρώγων ὡς τότε μ' αὐτούς καὶ ἀναμιμνήσκων τὰ τότε τῆς νεότητος αὐτοῦ. Ὡνομάζοντο δὲ οἱ οἰκοκύριοι οὗτοι Φραγκίσκος Βαλδούτζης καὶ ἡ σύζυγός του Γελτρούδη.

(Ἀντεγγραφή εἰς Κέρκυραν κατὰ τὸν Αὐγούστον τοῦ 1849, ἀπὸ χειρόγραφον τοῦ αὐτοβιογραφουμένου, παρὰ τοῦ ἰδίου εἰς ἐμὲ ἐμπιστευθέν)¹.

Δ. ΓΡ. Κ.

¹ Ἰδὲ τὴν αὐτόγραφον ἐπικύρωσιν τοῦ Ἰω. Ζαμπελίου ἐν σελ. 76 τῆς «Ἀρμονίας» τοῦ παρόντος ἔτους.